

Đurđa Strsoglavec

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 81'373.4:392.31:81'25=163.6=163

Poročni boter in krstna priča

Prispevek se ukvarja z izrazi za krvna in nekrvna sorodstvena razmerja v slovenščini in njihovo primerjavo s hrvaščino, srbščino in bosanščino predvsem s prevodne perspektive (glede na razvejanost in specifičnost tovrstnega izrazja v izhodiščnem in ciljnem jeziku).

The contribution considers Slovene expressions for blood relatives and non-blood relatives, comparing them with those in other South Slav languages (Croatian, Serbian, Bosnian), in particular from a translatorial viewpoint with regard to their diversity and specificity in the source and target language.

Dober sosed je več vreden kot vsa žlahta, pravi slovenski pregovor. Včasih smo res deležni več pomoči, naklonjenosti in ljubezni od sosedov ali prijateljev kakor od sorodnikov, torej od ljudi, s katerimi smo v (krvnem ali nekrvnem) sorodstvu. Včasih pa se je treba ob tem pregovoru samo nasmehnuti, saj znajo biti prijatelji, predvsem tisti »sosedski«, prej lažni kot pravi – vsaj v primeru prevajanja iz/v sorodne jezike. Tako se lahko hitro zgodi, da npr. hrvaški *vjenčani kum* (poročna priča) postane slovenski *poročni boter*, srbska *sestra od strica* (sestrična) slovenska *stričeva sestra*, bosanska *rodica* (sestrična) slovenska *rodnica* ali pa slovenski *bratranec* hrvaški *bratac* (bratec), slovenska *sestrična* srbska *strina* (teta) in slovenski *sinček* bosanski *sinovac* (nečak).

1 Sorodstvo, sorodstvena razmerja

Sorodstvo pomeni razmerje posameznikov, skupnost ljudi, ki temelji na skupnem rodu; sorodstvo je lahko krvno (v ravni črti so predniki in potomci, v stranski črti pa sorojenci in njihovi potomci) ali nekrvno (pridobljeno). *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ) besedo *sorodstvo* razlaga kot razmerje do človeka, iz katerega človek izhaja ali s katerim ima skupnega prednika, in besedo *sorodnik* kot človeka v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika, besedo *družina* v prvem pomenu kot zakonski par z otroki ali brez njih in v drugem pomenu kot skupino ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi, ter besedo *rod* kot skupnost ljudi, potomcev istega prednika.

2 Krvno sorodstvo

2.1 Ravna črta krvnega sorodstva

predniki:

1. koleno: oče, mati

2. koleno: ded, babica

3. koleno: praded, prababica

4. koleno: prapraded, praprababica
5. koleno: praprapraded, prapraprababica

potomci:

1. koleno: sin, hčerka
2. koleno: vnuk, vnukinja
3. koleno: pravnuk, pravnukinja
4. koleno: praprnuk, praprnukinja
5. koleno: prapraprnuk, prapraprnukinja

2.2 Stranska črta krvnega sorodstva (sorojenci in njihovi potomci)

1. posredni sorodniki, ki imajo skupnega prednika v prvem kolenu: bratje in sestre ter njihovi potomci, nečaki in nečakinje
2. posredni sorodniki, ki imajo skupnega prednika v drugem kolenu: strici in tete ter njihovi potomci, bratranci in sestrične
3. posredni sorodniki, ki imajo skupnega prednika v tretjem kolenu: prastrici in pratete, mali/mrzli bratranci in male/mrzle sestrične
4. posredni sorodniki, ki imajo skupnega prednika v četrtem kolenu: praprastrici in prapatete

Poleg teh poimenovanj se enako frekventno uporabljajo tudi sinonimni knjižni izrazi. Na primer oče: očka, ata; *mati*: mama, mamica, mami; *ded*: stari oče, dedek, deda; *babica*: stara mati, stara mama, babka; *sin*: sinko, sine; *hčerka*: hči, hčerkica.

3 Nekrvno sorodstvo

Sorodstvene vezi vežejo tudi nekrvno sorodstvo, tj. pridobljeno sorodstvo, npr. svaštvo s poroko (*svak*, *svakinja*), botrstvo (*boter*, *botra*), pobratenje, posestrenje, posvojitev. S poroko pride do pridobljenega sorodstva tudi med rodod enega in drugega zakonca (*zet*, *snaha*; *tast*, *tašča*).

Sodobna knjižna in splošnopogovorna slovenščina v nasprotju z drugimi južnoslovanskimi jeziki z izrazi za nekrvna sorodstvena razmerja (pridobljeno sorodstvo) ne razlikuje, ali gre za sorodstveno razmerje po moški ali po ženski strani. Tako se na primer izraza *tast* in *tašča* uporabljata tako za moževa kot za ženina starša, *stric* tako za očetovega kot za materinega brata, *teta* tako za očetovo kot za materino sestro ali *nečak* oz. *nečakinja* tako za bratovega kot za sestrinega otroka in *bratranec* oz. *sestrična* tako za stričevega kot za tetinega otroka.

V hrvaščini, srbščini in bosanščini pa je tovrstno izrazje precej bolj razvejano, načeloma obstajajo posebni izrazi za vse vrste nekrvnega oz. pridobljenega sorodstva. Na primer:

3.1 Sorodstvena razmerja, ki se v slovenščini izražajo z izrazoma *nečak* in *nečakinja*

- sinovac* (bratov sin v razmerju do moške osebe)
sinovica (bratova hči v razmerju do moške osebe)

bratić (bratov sin v razmerju do ženske osebe)
bratična (bratova hči v razmerju do ženske osebe)
nećak (sestrin sin v razmerju do moške osebe)
nećakinja (sestrina hči v razmerju do moške osebe)
sestrić (sestrin sin v razmerju do ženske osebe)
sestrična (sestrina hči v razmerju do ženske osebe)

3.2 Sorodstvena razmerja, ki se v slovenščini izražajo z izrazoma *stric* in *teta*

stric (očetov brat)
strina (žena očetovega brata)
amidža (očetov brat)
amidžinica (žena očetovega brata)
ujak (materin brat)
ujna (žena materinega brata)
daidža (materin brat)
daidžinica (žena materinega brata)
teta, tetka, tetka po ocu (očetova sestra)
teta, tetka, tetka po majci (materina sestra)
tetak, teča (mož očetove sestre, mož materine sestre, tetin mož)

3.3 Sorodstvena razmerja, ki se v slovenščini izražajo z izrazoma *bratranec* in *sestrična*

stričevič, amidžič, brat od strica, rođak (stričev sin)
stričevična, amidžična, sestra od strica, rodica (stričeva hči)
ujakovič, daidžič, brat od ujaka, rođak (sin materinega brata)
ujakovična, daidžična, sestra od ujaka, rodica (hči materinega brata)

3.4 Sorodstvena razmerja, ki se v slovenščini izražajo z izrazoma *tast* in *tašča*

svekar (možev oče)
svekrva (moževa mati)
punac, tast (ženin oče)
punica, tašta (ženina mati)
prijatelj (zetovi in snahini starši drug drugemu)

3.5 Sorodstvena razmerja, ki se v slovenščini izražajo z izrazoma *zet* in *snaha*

snaha (sinova žena, bratova žena)
nevjesta (sinova žena, bratova žena)
zet (hčerkin mož, sestrin mož)

Vsi trije izrazi se uporabljajo ne samo v razmerju hčerkin mož oz. sinova žena, temveč tudi v razmerju bratova žena oz. sestrin mož.

3.6 Sorodstvena razmerja, ki se v slovenščini izražajo z izrazoma **svak** in **svakinja** (t. i. **svaštvo**)

djever (možev brat)

jetrva (žena moževega brata)

zaova (moževa sestra)

zaovac (mož moževe sestre)

šurjak (ženin brat)

šurjakinja (žena ženinega brata)

svast, *svastika* (ženina sestra)

pašanac (mož ženine sestre)

šogor (možev ali ženin brat)

šogorica (žena moževega ali sestrinega brata)

3.7 Sorodstveno razmerje, pridobljeno s sklenitvijo zakonske zveze (**mož**, **žena**; **soprog**, **soproga**)

muž i *žena*, *suprug* i *supruga*, *čov(j)ek* i *žena*

V nasprotju s slovenščino lahko samostalnik *čov(j)ek* pomeni tudi *mož* (ali *partner*).

3.8 Botrsko razmerje (**botrstvo**, **botrina**)

kumstvo (botrstvo)

kum (boter, zastopnik ali priča pri krstu, birmi ali poroki in podobno)

kuma (botra, zastopnica ali priča pri krstu, birmi ali poroki in podobno)

kumče (krščenec, birmanec oziroma človek v razmerju do botra ali priče)

krsni kum, *krsna kuma* (krstni boter, krstna botra)

krizmani kum, *krizmana kuma* (birmanski boter, birmanska botra)

vjenčani kum, *vjenčana kuma* (poročna priča)

šišano kumstvo (t. i. nastrožno kumstvo)

šišani kum (t. i. nastrožni kum)¹

4 Kdaj je *kum* boter?

Manjša diferenciacija izrazov za nekrvna oz. pridobljena sorodstvena razmerja v slovenščini lahko oteži prevajanje iz drugih južnoslovanskih jezikov, predvsem kadar je v izhodiščnem jeziku

1 V Sloveniji znano predvsem v Beli krajini; gre za botra, ki otroku prvi odstriže pramen las.

tovrstna diferenciacija pomembna, tj. kadar je treba prenesti informacijo, ali gre za sorodstvo po ženski ali po moški strani. Gre predvsem za poimenovanja pridobljenih sorodstvenih razmerij in t. i. duhovnih razmerij, kot je npr. botrstvo ali pričevanje pri poroki. Tako lahko stavek *Volio je igrati karte s kumovima*. v slovenščino prevedemo na več načinov: *Rad je igral karte z botri*. (več različnih botrov, ne nujno njegovih), *Rad je igral karte z botroma*. (s svojima botroma, pri čemer ni določeno, ali s krstnima ali birmanskima), *Rad je igral karte s poročnima pričama*., *Rad je igral karte s prijatelji/sosedi*. (izraz *kum* se pogosto uporablja v pomenu dober prijatelj/sosed ali kot nagovor), *Rad je igral karte s sorodniki/z žlahtniki*. (izraz *kum* se pogosto uporablja v pomenu sorodnik, pri čemer stopnja sorodstva ni pomembna), medtem ko kontekstualiziranega stavka *Ivan mu je bio kum na vjenčanju*. ne moremo prevedsti nikakor drugače kakor *Ivan je bil njegova poročna priča*., saj se v slovenščini ne uporablja zveza poročni boter ali boter pri poroki, temveč poročna priča.

4.1 Kdaj je *kum* kum?

Pri prevajanju izrazov za pridobljena sorodstvena razmerja iz hrvaščine, srbščine in bosanščine v slovenščino (ki je najbolj problematično) si lahko pomagamo s slovenskim besedjem, ki je bodisi arhaično bodisi narečno. Pravim lahko, kajti to ni vedno dobra rešitev, saj lahko sprememba jezikovnega registra (npr. v izhodiščnem jeziku nevtralna knjižna beseda, v ciljnem pa zaznamovana) v ciljnem jeziku pomembno vpliva na slog, pomen in sporočilnost besedila.

SSKJ vsebuje naslednje v knjižnem in splošnopogovornem jeziku nefrekventne izraze za sorodstvena razmerja:²

babička: ljubkovalno stara mati (kvalifikator redko)

bratan: bratov sin; nečak (star.)

bratič: bratov sin; nečak (star.)

bratič: bratranec (nar.)

bratična: bratova hči; nečakinja (star.)

bratranka: hči strica ali tete; sestrična (nar.)

botrn: ki je v botrskem razmerju (nar.)

dedej: 1. stari oče, ded; 2. moški, navadno starejši; 3. (zakonski) mož (nar.)

dever: svak (zastar.)

kum: boter (nar.)

kumek: botrček (nar.)

kumče: krščen človek v odnosu do svojega botra; krščenec (nar.)

kuma: botra (nar.)

kumica: botrica (nar.)

kumstvo: botrina, botrstvo (nar.)

2 Povečini so označeni s kvalifikatorji *nar.* (narečno = beseda, pomen ali zveza, vzeta iz narečja), *redko* (beseda, pomen ali zveza, ki je sicer v splošni rabi, pa je v razmerju do sinonima precej redka), *star.* (starinsko = beseda, pomen ali zveza, ki je bila nekoč (v kakii funkciji) splošno rabljena; danes ima arhaično patino), *zastar.* (zastarelo = nekoč rabljena beseda, pomen ali zveza; danes v knjižnem jeziku mrtva) (SSKJ, 1. knjiga, XXI–XXII).

mamika: mama, mati (nar.)

matka: mati, mamica (zastar.)

nona: stara mati, babica (nar.)

nono: stari oče, ded (nar.)

novica: nevesta (nar.)

novič: ženin (nar.)

oča: oče (star.)

otec: oče (star.)

oma: v meščanskem okolju stara mati, babica (redko)

papa: v meščanskem okolju ata, oče (star.)

papaček: v meščanskem okolju ata, oče (star.)

papači: v meščanskem okolju ata, oče (star.)

sestrana: sestrična (star.)

sestranec: bratranec (star.)

sestrič: 1. bratranec (nar.); 2. sestrin sin; nečak (star.)

strnič: bratranec (nar.)

tata: v meščanskem okolju ata, oče

tatek: v meščanskem okolju atek, očka

tati: v meščanskem okolju atek, očka

tetič: tetin mož (nar.)

ujec: materin brat, stric (po materini strani) (star.)

ujna: 1. materina sestra, teta (po materini strani); 2. navadno kot nagovor za starejšo znano žensko; teta (star.)

Preverjanje pogostnosti teh izrazov v korpusu FIDA je dalo minimalne rezultate (največ za izraza *kum*, vendar v pomenu krajevnega imena Kum, in *bratič*, vendar kot priimek).

5 Motivirana in nemotivirana raba nefrekventnih izrazov kot prevedkov

na primerih naključno izbranih odlomkov iz hrvaškega, srbskega in bosanskega leposlovja:

Štucajući posle druge flaše, Pavle je Nikoli pričao o rođacima. Ujak Petar je postao mitropolit i položio zakletvu caru. Kako je ostareli teča Branković? (Pištalo 2010: 189.)

Dogajanje je postavljeno v čas proti koncu 19. stoletja, zato bi izraz *ujak* lahko prevedli kot *ujec*, s prevedkom *tetič* za izraz *teča* (tetin mož) pa bi bralcu najbrž preveč otežili razumevanje.

Mi bismo već i zbog opće demokratičnosti morali nuditi prikladne epitafe za razne vrste srodstva. [...] Možda će tkogod od njih vrlo bolno doživjeti smrt šurjaka ili bratića, pa će mu poželjeti ugravirati nešto prigodno.

Oj zaovo tugo naša

takva nas je kob snašla.

K tebi te Gospod uze

dok licem nam liju suze.

[...] Na to mjesto možeš staviti što god hoćeš. Zaovu, zeta, jetrvu, šogoricu, pašanca ... (Tribuson 2003: 105–106.)

Gre za pogovor ob odptju klesarske delavnice, ki se je specializirala za nadgrobnike z napisi »z oseбно noto«. Da bi ohranili sporočilnost izvornika, izrazov *zaova*, *jetrva*, *šogorica* (svakinja) in *pašanac* (svak) ne moremo prevesti s slovenskima izrazoma *svakinja* in *svak*, temveč opisno (kar pomeni tudi spremembo verza).

Kum Horaček je bio tip iz obližnjeg sela i zbilja nekakav kum, ali se više nitko nije sjećao kakav, vjenčani, krsni, naš, bakin. [...]

Kuma Gina Omčikus bila je silno zaboravna pa je znala više puta posoliti jelo. (Tribuson 2002: 142, 163.)

V tem primeru izraza *kum* ne moremo prevesti s slovenskim izrazom *boter*, ker so v nadaljevanju našteje vrste in med njimi tudi *vjenčani kum*, razen če se ne odločimo za manjši poseg in izraz *vjenčani* v slovenščini nadomestimo z *birmanski*, s čimer ne bi vplivali na sporočilnost izvornika. Ker pri izrazu *kuma* ni eksplicitno določeno, za katero vrsto botrstva gre, ga lahko prevedemo s slovensko ustreznico *botra*.

Mi smo s njima u nekoj vezi, zvala sam ga kum, a nju kuma, ali nisu baš mene držali na krstu, možda moga tatu. Uvijek smo se u kumstvima izmjenjivali s njima, a sve mi se čini da smo bili i rod, jer su oni dobili ovu kuriju, toga se sjećam, ali sam mislila da odavna nisu na životu. (Slamnič 1979: 65.)

Iz konteksta je jasno, da se izraz *kum* uporablja v pomenu krstnega botrskega razmerja (četu-di v njem ni pripovedovalka, temveč njen oče), zato je ustrezen prevedek *boter*, več težav pa imamo z izrazom *kumstva*, saj ne vemo, ali so si med sabo šli samo za *botre* ali tudi za *priče*.

- Ko da imam akvarijum, a ne kupatilo – mrmlija Tetak iznad kafe i računa za vodu.
- Popola ćemo – kažem ja.
- Nećemo. U ovoj kući gosti ne plaćaju.
- Nismo gosti, mi smo izbjeglice.
- Niste, zete. Izbjeglice nevolja otjera, a vi ste iz čeifa izašli. (Veličković 2003: 30.)

Pogovarjata se dva moška, *Tetak* je stric pripovedovalčeve žene (mož njene tete), vendar ga tudi pripovedovalec imenuje tako, on pa pripovedovalca *zet*, ne glede na to, da ne gre za moža njegove hčerke, temveč za moža nečakinje. V slovenščini se izraz *zet* uporablja samo v pomenu hčerin mož v razmerju do njenih staršev, zato moramo tukaj poiskati izraz, ki bo izražal, da sta moška v pridobljenem sorodstvu, saj bi prevedek *zet* predrugal izvorni pomen.

Neira je, tako se zvala Garina mati, umrla na porodu, dedo je priču o jezeru zauvijek stavio u bunker sjećanja i zabranio nani da, nakon što je jednom ispričala Gari zašto nema ni oca ni mater, više ikada kaže makar jednu riječ, a tetka bi, čim bi joj neko spomenuo sestru, tri puta pljunula, brzo gutala kocku šećera, zaljevala je vodom i izgovarala:

- Da Bog sakloni i sačuva.

Niti je tetka voljela Garu niti Garo tetku. I tako punih petnaest godina. Sve dok se tetka nije udala i u kuću

dovela konduktera prigradskog autobusa kojim je iz Lipnice išla na posao u tvornicu kvasca u Tuzli. Čim se tetak uselio i odomaćio, tetka je počela paziti na sestrića. (Imamović 2006: 6.)

V tem primeru najdemo tipična bosanska izraza *dedo* in *nana*, ki ju lahko prevedemo kot *dedek* in *babica*, izraza *tetka* in *tetak* pa kot *teta* in *stric*. Če bi izraz *sestrić* prevedli kot *sestrič*, bi bralcu otežili razumevanje, saj v pomenu sestrin sin v slovenščini ni frekventen (prim. poglavje 3.1).

Amir Sarvan bio mi je neki daleki rod. Moj dido Osman bio mu je nekakav amidžić, šta li. Dido Osman i majka Dika živjeli su u braku, manje-više sretnom, punih 60 godina. (Begagić 2005: 18.)

Poleg nevtralnejših izrazov *dedo* in *nana* sta v bosanščini pogosta tudi *dido* in *majka*. Ker se izraz *majka*³ omenja v zvezi z izrazom *dido*, ni nobenega dvoma, da gre za pomen stara mati, babica in ne za pomen mati, mama. Izraz *amidžić* (stričev sin, bratranec) bi lahko prevedli kot *bratranec*, ampak iz konteksta razberemo, da je pripovedovalec mlad in da je mlad tudi Amir Sarvan, o katerem govori, zato je najbrž manj verjetno, da je pripovedovalčev dedek Amirjev bratranec. K temu sklepu nas napotuje tudi to, da pripovedovalec pravi »nekakav amidžić, šta li«, torej še sam ne ve, v kakšnem sorodstvenem razmerju sta.

Dina je amidžina i amidžicina kóerka jedinica. (Mulić 2007: 6.)

Pripovedovalka govori o deklici Dini, ki je edinka njene tete in njenega strica. Ker za razumevanje ni nujno, da vemo, da gre za strica po očetovi strani in njegovo ženo, bi bila prevedka *Dina je edinka očetovega brata in njegove žene*. / *Dina je edinka brata mojega očeta in njegove žene*. po nepotrebem zelo okorna.

Na potiljku svake lutke, ispod kuštrave sintetičke kose, velikim štampanim slovima pisalo je FAMOS.

Po tome smo ih zvale Famosicama. [...] Anine Famosice bile su sestre, a mojim Famosicama rodice; moja Famosica je Amilinoj bila bratična; Amilina Famosica Senadinoj amidžična ... Bila je to čitava obitelj ženske *djece* uplakanog lica. (Mulić 2007: 39.)

Pripovedovalka govori o času, ko se je kot deklica s prijateljicami Ano, Amilo in Senado igrala s plastičnimi punčkami. Vsaka je imela več punčk in med sabo so si bile v sorodu – *sestra*, *bratična* (bratova hči v razmerju do ženske osebe), *rodica*, *amidžična* (sestrična). V prevodu bi lahko uporabili arhaično slovensko besedo *bratična*, vendar bi s tem spremenili register, zato je treba najti drug sorodstveni izraz. Ker lahko pomene izrazov *rodica* in *amidžična* v slovenščini nevtralnou izrazimo samo z besedo *sestrična*, moramo najti drugo možnost (najslabša možnost je, če uporabimo samo prevedka *sestra* in *sestrična*, ker se s tem izgubi razvejanost sorodstva v izvorniku).

»Upomoć, zaljubila sam se u svog svekra!« oglasi se napokon Mili. Aljoša ga mrzovoljno pogleda. »Evo, vidi«, kaže Mili pokazujući na skandalozan naslov u časopisu Sudbina, izdanje iz svibnja '95. (Tomić 2001b: 116.)

Slovenščina ne razlikuje sorodstvenih izrazov za zakončeve starše z ženine (*svekar*, *svekrva*) in moževe (*punac*, *punica*) perspektive, tako da lahko uporabimo samo besedo *tast*, ker pa je iz

3 Podobno se izraz *baba* uporablja v pomenu stara mati, babica, v slovenščini pa *baba* pomeni starejša ženska.

konteksta jasno, da izjavlja ženska, je v primeru prevedka *tast* jasno tudi, da gre za očeta njenega moža.

– Čovek ne bira rodbinu, nego prijatelje – govorio je kum Kole. – Prema tome, nema nikakve obaveze prema toj slučajnoj vezi za koju uopšte nije odgovoran. A, ako se nekada budeš ženio, što ti ne svetujem, kumiću, najbolje će biti da izabereš neko siročje, bez igde ikoga! Što se tiče kumstva; e, to je sasvim druga stvar – kum nije dugme! (Kapor 1985: 51.)

Krstni boter (*kum*) Kole govori svojemu krščencu, vendar ga ne ogovarja z izrazom *kumče* (krščeneč), temveč z izrazom *kumić* (pomanjševalnica samostalnika *kum*), s čimer izraža, da krščenca vidi kot enakovrednega sebi, zato prevedek *krščeneč* ni najbolj ustrezen. V tem primeru nastopa tudi zelo pogosta fraza *Kum nije dugme*. v pomenu, a) da botra (priče) ne izgubiš tako zlahka in b) da je treba v botrsko razmerje vlagati, ne pa ga kar kam založiti (kot gumb), ki je ne moremo prevesti dobesedno.

Milan vuče plavo crijevo od po cola natraške, a kraj u rukama baš mu je nekako u visini rasporka na hlačama, što upravo neizbežno priziva lascivne asocijacije:

»Kume«, kaže Marinko veselo, »šta bi dà da ti je toliki, a?« (Tomić 2001a: 54.)

V tem primeru se izraz *kum* ne uporablja v pomenu sorodstvenega razmerja, temveč kot nagovor za (dobrega) prijatelja. Slovenski izraz *boter* se sicer uporablja tudi kot nagovor za starejšega znanega moškega, vendar manj pogosto kot npr. v hrvaščini, zato je prevedek *boter* neustrezen, na kar aludira tudi situacija.

»Imaš li ti sve sakramente?« upita je Brico iznenada.

»Molin?!« začudi se sestra.

»Imaš li sve sakramente, fali nan kuma.«

»Bog s tobom, budalo jedna, kakve sakramente, kakva kuma, o čemu ti pričaš?«

»Dodj amo, ovo dvoje se žene, samo nan kuma fali.« (Tomić 2001a: 183.)

Pogovor poteka v bolnišnici, kjer se ponesrečenec odloči, da se bo takoj poročil. Njegov prijatelj Brico nagovori medicinsko sestro, saj potrebujejo *kumo*. Gre seveda za *poročno pričo* in ne za *botro*.

– I pitam te: hoćeš li mi biti vjenčani kum? [...]

– Naravno da ti hoću biti kum, ono, samo ... (Baretić 2003: 178.)

V tem primeru je v prvi repliki eksplicitno določena vrsta *kumstva*, prvi vpraša drugega, ali bi bil njegov *vjenčani kum* (poročna priča), v drugi repliki pa je uporabljen samo izraz *kum*. Ker je iz konteksta jasno, da gre za istega *kuma* kot prej, je edini ustrezeni prevedek *priča*.

Poglejmo še dva različna prevedka izraza *ujak*, in sicer v naslovih dveh romanov. Prvi je roman srbskega avtorja Milisava Savića *Ujak naše varoši* (1977), ki je v slovenščino preveden kot *Ujec našega mesta* (1980, prev. Tone Potokar), drugi pa roman hrvaškega avtorja Zvonimirja Majdaka *Tiha jeza, Pustolovine jednog mladića i njegovog ujaka* (1975), ki je v slovenščino preveden kot *Tiha groza, Pustolovščine nekega fanta in njegovoga strica* (1979, prev. Janez Kajzer).

6 »Vsak dan se česa novega naučim.«

Da moramo biti pri izbiri zaznamovanega besedišča za sorodstvena razmerja pri prevajanju zelo previdni, zgovorno priča primer »iz vsakdanjega življenja«, in sicer iz priljubljenega televizijskega kviza *Milijonar z Jonasom*. V oddaji 10. 5. 2007 je bilo vprašanje za 500 evrov naslednje: V kakšnem odnosu je hčerin mož do njenih staršev? Med ponujenimi odgovori je bil tudi izraz *dever*. Pogovor med voditeljem kviza in tekmovalko:

Kaj je to dever?

Ne vem, kaj je to.

Ne vem. Kaj je to dever? Prvič slišim. A pozna kdo to besedo, dever.

Kako se izgovori? Menda je to svak, mi sporočajo iz režije.

Zet je pravilen odgovor, B.

Zet. Hčerin mož.

Ja.

Torej mama ima hčerko in to je pa naš?

Zet.

Mož hčerke, zet. Zadnji odgovor?

Ja, B.

Zet, odgovor je pravilen.

Dever. Vsak dan se česa novega naučim.⁴

Viri in literatura

BARETIĆ, Renato, 2003: *Osmi povjerenik*. Zagreb: AGM.

BEGAGIĆ, Lamija, 2005: *Godišnjica mature*. Beograd: Rende.

IMAMOVI, Emir Pirke, 2006: *Jel neko vidio djevojčice, kurve, ratne zločince*. Zagreb: AGM.

ISAKOVIĆ, Alija, 1992: *Rječnik karakteristične leksike u bosanskoj jeziku*. Sarajevo: Svjetlost, Wuppertal: Bambi.

KAPOR, Momo, 1985: *Ada*. Zagreb: Znanje.

MULIĆ, Snježana, 2007: *Sanduk po mjeri*. Sarajevo: Zoro.

PIŠTALO, Vladimir, 2010: *Tesla, portret među maskama*. Zrenjanin: Agora, Novi Sad: Budućnost.

RAVNIK, Mojca, 1996: *Bratje, sestre, strniči, zermani: družina in sorodstvo v vaseh v Slovenski Istri*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, Koper: Lipa.

SLAMNIG, Ivan, 1979: *Bolja polovica hrabrosti*. Zagreb: Znanje.

STRAMLJIĆ BREZNIK, Irena, 2007: Družina v slovenskih pregovorih in frazemih. Erika Kržišnik, Wolfgang Eismann (ur.): *Frazeologija v jezikoslovju in drugih vedah*. Ljubljana: FF, Oddelek za slovenistiko. 251–266.

TANOČKI, Franjo, 1986: *Rječnik rodbinskih naziva*. Osijek: Revija – IC Radničkog sveučilišta Božidar Maslarić.

TOMIĆ, Ante, 2001a: *Što je muškarac bez brkova*. Zagreb: HENA COM.

TOMIĆ, Ante, 2001b: *Zaboravio sam gdje sam parkirao i druge priče*. Zagreb: HENA COM.

TRIBUSON, Goran, 2002: *Ne dao bog većeg zla*. Zagreb: Mozaik.

TRIBUSON, Goran, 2003: *Mrtva priroda. Ogladi iz estetike*. Zagreb: Mozaik.

VELIČKOVIĆ, Nenad, 2003: *Otac moje kćeri*. Sarajevo: Omnibus.

4 www.rtv slo.si/odprtikop/milijonar/11/ (19. 5. 2011).